

INTERJÚ SAJTOS KÁROLYNÉVAL

I. A foglalkozás rövid összefoglalása

A foglalkozás célja, hogy 1956-ot különféle nézőpontokból szemlélve mutassa be a diákoknak. Nagyon fontos, hogy ezt az órát a történelmi tények és adatok pontos tisztázása után, mintegy összefoglaló óraként tartsuk meg, lehetőleg akkor, amikor a diákok ismeretei már pontosak és megalapozottak. A foglalkozás során lehetőség van drámajátékra és vitára, a nézőpontok ütköztetésére, s végül egyfajta konszenzus kialakítására. Különösen hasznos lehet bizonyos etikai szempontok bevezetésére és megtárgyalására, illetve árnyalt vélemény kialakítására. Az óra nagymértékben fejlesztheti a diákok kritikai érzékét, egy adott történelmi esemény többféle nézőpontú szemlélését. Gimnáziumok 12. évfolyamán ajánljuk: **osztályfőnöki, történelem vagy etikaórán.**

Nevelési célok: A tanuló Átlátja, hogy nehéz történelmi helyzetben az emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolja. Átértzi a forradalom és szabadságharc hőseinek és áldozatainak a sorsát, szolidáris velük. Belátja, hogy a szovjet megszállás és a kommunista diktatúra a lakosságot szabadságjogaiban korlátozta. Felismeri, hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc jelenlegi demokratikus rendünk egyik talpköve. Képes felhasználni különböző visszaemlékezők adatközléseit, kiszűrve azok szubjektív elemeit, objektív történelmi kép kialakítása céljából az adott korról. Családtagjain keresztül tájékozódik a megélt és megírt történelem különbözőségeiről.

Kerettantervi fogalmak, nevek, topográfiai és kronológiai adatok: Társadalom, társadalmi csoport, identitás, elit réteg, középréteg, alsó réteg, demokrácia, diktatúra, Magyar Dolgozók Pártja (MDP), népköztársaság, osztályharc, ÁVH, besúgó hálózat, egypártrendszer, pártállam, reakció, kulák, MEFESZ, intervenció.

Személyek: Rajk László, Kádár János, Nagy Imre, Maléter Pál, Bibó István.

Topográfia: az 1956-os forradalom főbb fővárosi helyszínei.

Kronológia: 1956. október 23. (a forradalom kirobbanása), 1956. október 28. (a forradalom győzelme), 1956. november 4. (szovjet támadás indul Magyarország ellen).

(TÖRTÉNELEM, TÁRSADALMI ÉS ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK kerettanterv a gimnáziumok 9-12. évfolyama számára)

Az óraelem felhasználásának vázlatos összefoglalása:

- Órát megelőző házi feladat (interjú megtekintése és fűrtábra készítése a fűzetbe.)
- A videóhoz kapcsolódó kérdések, feladatok; a források feldolgozása és összevetése az elmondottakkal.
- Házi feladat

A tananyagegységet **szóbeli értékelés** zárja.

II. A foglalkozás előkészítése

Házi feladat az órát megelőzően: A tanulók tekintsék meg a Sajtó Károlynéval készült interjút. Készítsenek fűrtábrát arról, milyen témákat érint a forradalom és szabadságharc kapcsán, s milyen szavakkal jellemzi ezeket az eseményeket!

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

III. A foglalkozás

Az interjút és a mellékelt szöveges forrásokat felhasználva a diákok **vonjanak le következtetést** azzal kapcsolatban, **volt-e fosztogatás 1956-ban?** Lehet-e egy eseményt egységesen kezelni vajon?

Az alábbi képek a korabeli kirakatokról készültek.

Erzsébet (Lenin) körút, a Royal Szállóval (Corinthia Hotel) szemben.

Kirakat 1956-ban, a felirat: „Az áru biztonságba helyezve”

Vámház (Tolbuhin) körút, balra a Királyi Pál utca torkolata.

Felirat egy Rákóczi úti kirakatban.

Szöveges források:

„A Vásárcsarnokkal szemben egy férfi állít meg bennünket.

-De jó, hogy itt vannak! (...) Egy közeli zöldségüzlet vezetője vagyok – veszi elő igazolványát – szeretném egy kicsit rendbe tenni az üzletet. Jöjjenek velem. Nem szeretném, ha a járőrök látnák, hogy egyedül teszek-veszek az üzletben. Még félreértenék.” (Néphadsereg, október 29. Közli: Földesi Margit – Szerencsés Károly: '56 kalendáriuma, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2006)

„A kirakatok ablakai 1956 Budapestjén is be vannak törve. Kirakat-fosztogatásra mégsem kerül sor sehol, még az ékszerüzletek betört kirakatban sem. Pedig a város nélkülöz, és könnyen felélhetheti tartalékait. A magyar forradalomnak ez a tisztasága egyedülálló világjelenség. E tisztaság forrása pedig a magyar társadalomban évezredek óta meghatározóan jelen levő, Európa által alig értékelt, mondhatni észre sem vett követelmény, az emberi tisztesség.” (Patrubányi Miklós: 1956: Szabadság, Tisztesség, Méltóság)

„Közismert, hogy a novemberi harcok idején a Divatcsarnok bombatalálatot kapott, és a legnagyobb mennyiségű árut ekkor vitték el. Több forradalmár a Péterfy Sándor utcai kórházba szállíttatta az értékeket, hogy megmentse, mások viszont, alaposan kihasználva a helyzetet, annyi ruhaneműt tulajdonítottak el, amennyit csak tudtak. A retorzió idején mindezt egyformán büntették.”

(Beszélő, <http://beszelo.c3.hu/cikkek/1956-hordaleka>)

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.

56 interjú '56-ról – Módszertani segédanyag az „1956: a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzéshez

Sajtos Károlyné említi, hogy mikor 1956. október 23-án leszállt a vonatról a Keleti pályaudvaron, „mintha egy másik bolygóra érkezett volna”. Az alábbi képek (forrásuk: Fortepan.hu) a **Baross térről**, a pályaudvar környékéről készültek 1956-ban. **Tedd időrendi sorrendbe** őket! Melyik kép készült a forradalom előtt, mely képek a forradalom alatt, mely kép a forradalom után?

Dramajáték lehetősége: A járókelők mondják ki belső gondolataikat a látottak kapcsán!

A közterületek egy részének elnevezése a Rákosi- és Kádár-korszakot követően, a rendszerváltozás után megváltozott. Az interjúalany a Hámán Kató (ma: Haller) utcát említi. Nézzon utána, ki volt Hámán Kató és Haller János? Milyen korszak / ideológia alakjai ők? Miért neveztek el róluk utcát?

Összegzés: Hogyan látja Sajtos Károlyné az 1956-os forradalmat és szabadságharcot? Milyen negatív eseményeket tapasztalt? (Például: kirakatok betörése, fosztogatások, ártatlanok lelövése, fiatalok fegyverrel, foglyok szabadon engedése, romos házak)

Rendezzünk **osztálytermi vitát**, ki hogyan ítélhette meg 1956 végén az eseményeket. Mi motiválhatta mindebben az alábbi csoportba tartozókat?

- Forradalom, dicsőséges esemény
- Forradalom, de számos negatív esemény is történt
- Ellenforradalom, köztörvényes bűncselekményekkel

IV. Házi feladat

Nézzon utána a tanulók az alábbi oldalon, **hogyan változtak a budapesti utcanevek** 1990 után! Három rendszerváltozás előtti ismeretlenebb névnek nézzon utána a diákok! Három-négy mondatot rögzítsenek a füzetbe az adott személyről!

https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%B6zter%C3%B6letnevek_v%C3%A1ltoz%C3%A1sai_Budapesten

Szorgalmi feladat: Keressenek a diákok olyan településeket, melyeknek **közterület-elnevezései** még **az előző rendszert** tükrözik! Ha találnak, keressenek ilyen tér- és utcaneveket saját településükön!

©Jelen szakmai anyag az „1956 – a magyar forradalom a legújabb történelmi kutatások tükrében” című akkreditált pedagógus-továbbképzés (alapítási engedély száma: 27282/1/2016) keretében jött létre, amelyet a Prekog Alfa Szolgáltató és Tanácsadó Kft. a Közép- és Kelet-európai Történelem és Társadalom Kutatásáért Közalapítvány megbízásából szervezett. Az anyag minden üzleti célú felhasználása csak a nevezett szervezetek hozzájárulásával lehetséges.